

stellen ontwikkeld worden die het mogelijk maken om culturele *content* te verspreiden, zowel via internet, mobiele telefoon, tv, radio, podcasts, enzovoort. De industrie zet alles op alles om die ontwikkeling te versnellen. Er is nu al een hele generatie opgegroeid in die connectiviteit, die die mogelijkheden als evident beschouwt. Nu is het de uitdaging voor de cultuursector om te bekijken wat dat voor hen betekent. Om zich te profileren in dat snel veranderende landschap en om met die mogelijkheden om te gaan. Ik stel in elk geval vast dat kunstenaars die onderverdelingen niet meer maken en op verschillende terreinen actief zijn. Popmuzikanten die films maken, of kleren ontwerpen, ze bedienen zich van alle expressiemiddelen die hen vandaag worden aangeboden. Het onderscheid tussen hoge en lage cultuur, tussen markt of geen markt is onderhand achterhaald.

Katia Segers

Als je die scheiding van cultuur en economie historisch bekijkt, zie je ook dat die eigenlijk vrij relatief is. Zo zijn een aantal kunsttakken steeds in hoge mate of exclusief een zaak van de markt geweest, zoals kunstgalerijen of de boekindustrie. Maar zeker in historisch westers perspectief moet je constateren dat de kunsten steeds een handelsproduct zijn geweest. Kijk maar naar de gouden 17de eeuw waar in Nederland een belangrijke markt van (kleine) schilderijen floreerde, bestemd voor de eerste kapitalisten, of de bloeiende 18de-eeuwse commerciële theaters in Londen en Venetië. Ons vertrouwde subsidiesysteem, waarbinnen de overheid de kunstensector gaat claimen als haar exclusieve beleidsterrein, beslaat maar een heel beperkte periode. Van ongeveer 1945 af, tot er in de jaren '80 opnieuw vragen bij worden gesteld en de markt haar plaats terug opeist (via sponsoring en via de opkomst van de lokale culturele industrieën). Bovendien is het ook territoriaal een beperkt fenomeen: in de Angelsaksische traditie is men altijd heel anders met de kunsten omgegaan, en is de markt steeds een belangrijke rol blijven spelen.

De grote productiemachines uit het verleden die nodig waren om films te maken, of muziek op te nemen liggen nu binnen handbereik van iedereen die over de basistechnologie beschikt.

Patricia Ceysens (www.e-mama.be)

Vanuit economisch oogpunt bekeken, denk ik dat er in Vlaanderen echt nood is aan creativiteit, aan een creatieve economie en aan de 'creativisering' van de hele economie. Als je kijkt naar de globalisering van onze economie, – en dus – van onze welvaart, dan zie je dat de wereld onze markt is geworden. Ook de toenadering van de nieuwe lidstaten, van Azië, van de USA waar je toch ook nog altijd een grote productiviteitsstijging ziet, plaatst ons voor het acute inzicht dat we het in Vlaanderen heel lang hebben moeten hebben van prijsconcurrentie. Maar dat we, om stand te houden in die geglobaliseerde samenleving waar de prijsconcurrentie gigantisch onder druk staat, een andere soort concurrentie zullen moeten creëren met een aantal andere sectoren. Dan hebben we het vooral over toegevoegde waarde, over innovatie, maar dat slaat vaak wat al te eng op technologie. Een tweede stap in het innovatieproces is de creativiteit: het moment dat je cultuur gaat inbrengen in het productieproces. Bij een aantal takken van de creatieve economie zoals mode of architectuur, prettige educatie, literatuur, illustraties, striphelden, en een hele hoop digitale mogelijkheden is dat evident. Dat zijn natuurlijk enkel de vlaggenscheppen, het topje van de ijsberg dat snel wordt opgepikt door de publieke opinie. Je moet er ook in slagen om grote industriële sectoren creatiever te maken. De vlaggenscheppen zijn sectoren die uit zichzelf al erg creatief zijn en waar de raakvlakken tussen cultuur en economie heel duidelijk zijn. Ik denk dat we moeten nadenken over de *industry cross-over*. Wat voor mij nog te weinig gebeurt vandaag is dat men in de industrie *out of the box* durft te denken. Terwijl je ziet dat dat juist op de culturele scènes vaak gebeurt. Ik denk dat het zeker boeiend kan zijn om linken te leggen met een kunstpraktijk die experimenteler is ingesteld en buiten de vakjes durft den-

ken, en de industrie die vaak wat conservatiever is. Dat is de reden waarom we Flanders DC hebben opgericht (www.flandersdc.be).

ETCETERA Als we de voorbereidende beleidsteksten¹ bekijken en ook de Florida-theorie onder de loep nemen, zien we een theorievorming die zich aan de ene kant op mondiale schaal erg defensief opstelt en alles in het werk stelt om de eigen regio concurrentieel sterk te profileren. En aan de andere kant zien we het model van de stadsgroepolen, waar Florida de creative class situeert, en dat volledig drijft op een hyperindividualistisch prestatie-model rond de drie T's – talent, technologie en tolerantie. Dat model creëert voor zichzelf de best mogelijke omstandigheden, maar houdt op geen enkele manier rekening met de leefomgeving van de niet-creatieven, die de flexibiliteit en stadscultuur van de creatieven krijgen opgedrongen. Is er in dat hele idee van creatieve industrie dan geen plaats voor het ontwikkelen van alternatieven? Van een solidariteitsbeleid dat wel rekening houdt met minder florissante regio's, of een stadsbevolking die minder intellectueel kapitaal op de markt kan gooien? Als de creatieve industrie zoveel potentieel heeft, is dat dan niet alleen voor de highly educated, well-paid class waar Florida over praat?

Patricia Ceysens

Als je wil aantrekkelijk blijven voor buitenlandse investeringen, moet je concurrentieel blijven werken. En wij hebben zeker buitenlandse investeerders nodig, al was het alleen maar omwille van onze schaal. Net zoals we onze eigen producten moeten kunnen exporteren, omdat onze markt veel te klein is. Als je goed in de markt wil liggen, jobs wil creëren en een welvaartsniveau garanderen, dan moet je unieker zijn dan anderen, anders wordt er geïnvesteerd in andere regio's, zoals Catalonië of Lombardije, dat zijn topregio's die er ook beter in slagen om te exporteren. Onder die concurrentiestrijd kan je niet uit, maar het zou totaal verkeerd zijn om het verhaal van de creatieve economie te beschouwen als een eliteverhaal voor een bepaalde klasse.